

تاریخ (۲) - یازدهم علوم انسانی

جزوه خلاصه درس ۱۱

درس ۱۱

حکومت، جامعه و اقتصاد در عصر مغول تیموری

الف) اوضاع سیاسی

۱. هجوم مغولان به ایران

خاستگاه مغولها: دسته‌هایی از قبایل زرد پوست؛ اتحاد و دستیابی به قدرت در پی اقدامات سیاسی، نظامی و حقوقی چنگیز (تموچین)؛ عدم پیشینه‌ی فرهنگی و تمدنی بیشتر اقوامی زیر فرمان چنگیز و بی‌توجهی به شهر و شهرنشینی
علت روی آوردن مغولان به جنگ و هجوم به سرزمین‌های دیگر: **عدم تأمین نیازهای اقتصادی آنها به علت شرایط نامساعد طبیعی؛ در نتیجه‌ی روی آوردن به غارت برای تأمین معاش خود؛ عدم برخورداری ایشان از تمدن در نتیجه فقدان ماهیت فکری و فرهنگی هجوم آنها به سرزمین ایران**

حمله مغولان به ایران: ۱. موج اول با فرمان چنگیز ۲. موج دوم ۳۰ سال بعد از چنگیز با حمله نوه او هلاکو خان به ایران

موج اول حمله ی مغول به ایران : به فرمان طی شش سال 622 616 (ق .)

اوضاع سیاسی ایران همزمان حمله چنگیز به ایران: {علل غفلت سلطان محمد خوارزمشاه از مرزهای شرقی همزمان حمله چنگیز}: تفرقه و تضعیف قدرت جهان اسلام بر اثر اختلاف سیاسی و درگیری حکومت خوارزمشاهی با خلافت عباسی، و غفلت

سلطان محمد خوارزمشاه از تهدیدات قدرت نوظهور مغول ها

زمینه های داخلی ایران کمک کننده به چنگیز در تصرف ایران: اختلاف سیاسی و درگیری حکومت خوارزمشاهی با خلافت عباسی در نتیجه ۱. تفرقه و تضعیف قدرت جهان اسلام ۲. غفلت سلطان محمد خوارزمشاه از تهدیدات قدرت نوظهور مغول ها پیامد اختلاف سیاسی و درگیری حکومت خوارزمشاهی با خلافت عباسی : ۱. تفرقه و تضعیف قدرت جهان اسلام ۲. غفلت سلطان محمد خوارزمشاه از تهدیدات قدرت نوظهور مغول ها

علت حمله چنگیز به ایران: صدور فرمان هجوم به ایران توسط چنگیز خان مغول به بهانه ی کشتار بازرگانان اعزامی خود در شهر مرزی اُترار، در شرایط اختلاف سیاسی و درگیری سلطان محمد خوارزمشاه با خلافت عباسی و بی توجهی وی به مرزهای شرقی

پیامد(آثار) حمله چنگیز به ایران: ۱. کشتار جمعیت، ۲. ویرانی شهرها، ۳. اسارت صنعت گران و هنرمندان، ۴. مهاجرت مردم، ۵. زوال

اقتصاد کشاورزی ۶. تعطیلی مراکز علمی و آموزشی در بخش وسیعی از ایران ۷. نابسامانی اوضاع آن مناطق

موج دوم حملات مغولان: حدود سی سال بعد از حمله چنگیز، موج دیگری از حملات مغول ها به فرماندهی هولاکوخان، نوه ی چنگیزخان و تأسیس حکومت ایلخانان

۲. ایران در عهد ایلخانان

مفهوم ایلخان: به معنای "خان تابع"

حکومت ایلخانی یا ایلخانان: نوعی حکومتی ایجاد شده پس از تسلط مغولان بر ایران به دست هولاکوخان نوه چنگیزخان چگونگی حمله هولاکوخان به ایران: لشکرکشی هلاکوبه ایران در زمان فرمانروایی برادرش منگوقاآن، به منظور نظم بخشیدن به قلمرو متصرفی مغول و گسترش فتوحات در غرب آسیا،

اقدامات هلاکو در ایران: (پیامد حمله هلاکو): ۱. نخست از بین رفتن قدرت اسماعیلیان توسط هلاکو با گشودن قلعه های مستحکم آنان ۲. سپس تسخیر بغداد و کشتن خلیفه ی عباسی، و پایان بخشیدن به حکومت خاندان بنی عباس در ۶۵۶هـ. ۳. حمله مغولان پس از فتح بغداد، به شام، اما درعین جالوت شکست از سپاه حکومت مملوکان مصر و بازماندن از ادامه ی پیشروی .

چگونگی سرکوبی اسماعیلیان: از بین رفتن قدرت اسماعیلیان توسط هلاکو با گشودن قلعه های مستحکم آنان چگونگی سقوط خلافت عباسی: طی موج دوم حمله مغول به ایران؛ تسخیر بغداد و کشتن خلیفه ی عباسی توسط هولاکوخان، و پایان بخشیدن به حکومت خاندان بنی عباس در ۶۵۶هـ.

نبرد عین جالوت: بین هلاکوخان مغول و سپاه مملوکان مصر در منطقه عین جالوت در شام؛ پیامد آن: اولین شکست مغولان و بازماندن از ادامه ی پیشروی در غرب

اوضاع حکومت ایلخانان در ایران: عدم وجود وضعیت یکسان و یکنواخت در سراسر دوره ی حاکمیت ایلخانان 736 654 (ق). تقسیم دوره ی حاکمیت آنها به: دوره ی نامسلمانی و دوره ی مسلمانی

ویژگی دوره ی نامسلمانی: تلاش فراوان بزرگان ایرانی برای مهار خشونت و رفتارهای خودسرانه ی فاتحان مغول، در دوره ی نامسلمانی مغول؛ مهمترین اقدامات بزرگان ایرانی در دوره ی نامسلمانی مغولان و هدف از این اقدامات: تلاش دیوان سالاران، فیلسوفان، شاعران، فقیهان و در رأس آنان کسانی چون خواجه نصیرالدین توسی، شمس الدین محمد جوینی و برادرش عظاملک جوینی برای آشنایی مغول ها با فرهنگ ایرانی و آداب کشورداری در نتیجه فراهم نمودن زمینه ی مسلمان شدن این قوم غالب. ویژگی دوره ی مسلمانی: آغاز دوره ی مسلمانی مغولها در ایران از زمان غازان.

پیامد مسلمان شدن غازان خان: رسمی شدن دین اسلام با مسلمان شدن غازان 694 (ق) و بسیاری از شاهزادگان و خوانین مغول، و انجام اصلاحات گسترده ای در عرصه های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و حقوقی در پرتو تلاش های رشیدالدین فضل الله همدانی، وزیر کاردان ایلخانان،

مهمترین حوادث دوره ی حکمت غازان خان: ۱. در زمینه ی مذهبی الف: مسلمان شدن وی ب: رسمی شدن دین اسلام ۲. وزارت خواجه رشیدالدین فضل الله و شروع اصلاحات گسترده ای در عرصه های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و حقوقی در پرتو تلاش های وی ۳. استقلال و اقتدار بیشتر ایران

انسجام بیشتر ایران، به لحاظ جغرافیایی و سیاسی: ۱. بر اثر سقوط خلافت عباسی ۲. تشکیل حکومت ایلخانی، و کسب استقلال و اقتدار بیشتر در عهد سلطنت غازان

وزیر کاردان غازان خان: خواجه رشیدالدین فضل الله جانشین غازان: الجایتو

جانشین الجایتو: سلطان ابوسعید

مسلمان بودن جانشینان غازان: الجایتو جانشین غازان و پسرش ابوسعید.

اوضاع کشور پس از مرگ ابوسعید: (عصر فترت سیاسی) آغاز چهاردهه آشفتگی سیاسی و نابسامانی نسبی در اوضاع اقتصادی و اجتماعی ایران با مرگ ابوسعید آخرین ایلخان مغول 736 (ق)، و دوام آن تا زمان قدرت گیری؛ در این دوره، از یکسو: رقابت و درگیری خان زادگانی از خاندان چنگیز و سرداران مغول بر سر کسب قدرت؛ از سوی دیگر ایجاد چندین حکومت محلی غیرمغولی در مناطق مختلف ایران

اوضاع سیاسی ایران در فاصله مرگ سلطان ابوسعید تا روی کار آمدن تیمور: نبودن تمرکز قدرت سیاسی؛ ایجاد حکومت های مختلف توسط ایرانیان و بازماندگان خاندان چنگیز و سرداران مغول و کشمکش میان ایشان برای کسب قدرت

چند نمونه از حکومت های تأسیس شده در عصر فترت (پس از زوال ایلخانان): حکومت شیعه مذهب سربداران و سادات مرعشی مازندران و سلسله ی آل مظفر در فارس و یزد

۳. ایران در عهد تیموریان

اوضاع ماوراءالنهر همزمان با زوال حکومت ایلخانان در ایران: ضعف حاکمان مغولی ماوراءالنهر و ایجاد رقابت و درگیری شدید میان سران و فرماندهان قبایل برای کسب قدرت.

چگونگی کسب قدرت توسط تیمور: **ضعف حاکمان مغولی ماوراءالنهر و ایجاد رقابت و درگیری شدید میان سران و فرماندهان قبایل برای کسب قدرت.** در این میان، غلبه تیمور گورکانی بر رقیبان خود و بدست گرفتن حکومت ماوراءالنهر

مراحل یورش تیمور به ایران: سه مرحله یورش

پیامد یورش تیمور از ماوراءالنهر به ایران: کشتار فراوان مردم همچون هجوم مغولها، در نتیجه تسلط بر سرتاسر ایران

جانشین تیمور: پس از مرگ تیمور، حکومت شاهرخ، پسر و جانشین او بر سراسر ایران

اوضاع حکومت تیموریان پس از شاهرخ: **بعد از مرگ شاهرخ، رقابت و ستیز میان شاهزادگان تیموری حاکم بر مناطق مختلف . در نتیجه: در چنین اوضاع و احوالی تلاش دو اتحادیه ی قبیله ای متشکل از ترکمانان به نام های قراقویونلو و آق قویونلو برای پی افکندن حکومت ،در نتیجه تصرف نواحی غربی و مرکزی ایران و محدود شدن حکومت تیموریان به مناطق شرقی ایران . پایان حکومت نوادگان تیمور بر ایران، در اوایل قرن دهم هجری با به قدرت رسیدن صفویان در ایران و تسلط ازبکان بر**

ماوراءالنهر

پیامد کشمکش و رقابت میان جانشینان شاهرخ تیموری: تصرف نواحی غربی و مرکزی ایران و محدود شدن حکومت تیموریان به مناطق شرقی ایران بدنبال تلاش دو اتحادیه ی قبیله ای متشکل از ترکمانان به نام های قراقویونلو و آق قویونلو برای پی افکندن حکومت

چگونگی تشکیل دولت "گورکانیان هند" یا "مغولان کبیر": پس از قدرتیابی صفویان در ایران و سقوط تیموریان؛ تشکیل حکومتی در هند توسط بابر، یکی از شاهزادگان تیموری،

ب) نظام اجتماعی و حقوقی

۱. شهر و شهرنشینی

پیشینه ی کهن و جایگاه و اهمیت والای شهر و شهرنشینی در تمدن ایرانی،

پیامد حمله مغول در زمینه شهرنشینی: افول شهرها

علل افول زندگی شهری در ابتدای هجوم مغول به ایران: ۱. ویرانی شهرهای زیادی به ویژه شهرهای بزرگ و آباد در ماوراءالنهر و خراسان و کشته شدن عده زیادی از ساکنان آنها و یامهاجرت آنها به مناطق دیگر. در جریان حملات مغولان ۲. از طرف دیگر، توصیه ی یاسا به مغولها در دوری از شهر و شهرنشینی و پایبندی مغولان به آن در نتیجه ادامه روی گردانی مغولها از شهر و شهرنشینی حتی پس از تسخیر چین و ایران و تسلط بر شهرهای بزرگ و آباد،

یاسا: مجموعه ی قوانین تدوین شده توسط چنگیزخان مهمترین قانون مغولان،

قانون یاسا درباره شهر: توصیه ی یاسا به مغولها در دوری از شهر و شهرنشینی

تأثیر قانون یاسا در دوری مغولان از شهر و شهرنشینی: ادامه روی گردانی مغول ها از شهر و شهرنشینی حتی پس از تسخیر چین و ایران و تسلط بر شهرهای بزرگ و آباد،

علت عدم پابندی قبایل بیابانگرد مغول به زندگی یکجانشینی: به علت توصیه یاسا به دوری از زندگی شهرنشینی؛ پابندی آنان حتی پس از تصرف شهرها و سرزمینهای آباد ایران و چین و در نتیجه عدم تحمل شرایط یکجانشینی

پیامد پابندی قبایل بیابانگرد مغول به زندگی دوره گردی (بیابانگردی): پابند نبودن سپاهیان و دیگر اعضای قبایل بیابانگرد آمده به ایران در زمان هجوم مغول ها و پس از آن به اصول و قواعد زندگی یک جانشینی و در نتیجه دشواری و غیرقابل تحمل بودن شرایط برای یک جانشینان

علل رونق تدریجی شهر و شهرنشینی پس از استقرار حکومت ایلخانی: ۱. در پی تلاشهای دیوانسالاران و فرهیختگان ایرانی برای مهار رفتار غیرمدنی مغولها، ۲. افزایش سرعت رشد شهرها پس از مسلمان شدن مغولها و اصلاحات ایلخان غازان برای بازسازی ویرانیها در نتیجه ایجاد شهرها و شهرکهای جدید؛ ۳. رشد نسبی تجارت و دیگر فعالیتهای اقتصادی، تأثیر مسلمان شدن ایلخانان در رشد شهرها: پس از مسلمان شدن مغولها و اصلاحات ایلخان غازان برای بازسازی ویرانیها در نتیجه ایجاد شهرها و شهرکهای جدید

نمونه شهر کهاو شهرهای جدید در دوره ی حکومت ایلخانان: شهرک رشیدیه و ربع (ایوان، عمارت) رشیدی، شام (شنب) غازان و شهر سلطانیه،

پایتخت آخرین ایلخانان: شهر سلطانیه

عوامل کمک کننده به احیای شهرها در دوره ایلخانان: رشد نسبی تجارت و دیگر فعالیتهای اقتصادی

اوضاع شهر و شهرنشینی در عصر تیموریان: عدم رکود و زوال شهرنشینی در دوره تیموری برخلاف اوایل دوره ی مغول، علاقه تیمور به شهرسازی با وجود یورشها و کشتارهای زیاد وی.

اقدامات تیمور در زمینه ی شهرسازی: علاقه تیمور به شهرسازی با وجود یورشها و کشتارهای زیاد وی؛ در نتیجه اعزام هنرمندان و صنعت گران شهرهایی فتح شده به سمرقند، پایتخت خود با هدف آبادانی و زیبایی آن شهر

برخورد تیمور با هنرمندان و صنعت گران شهرهایی فتح شده: اعزام آنها از سراسر ایران به پایتخت خود سمرقند با هدف آبادانی و زیبایی آن شهر

اوضاع شهر سازی در عصر جانشینان تیمور: کنار گذاشتن سیاست جنگ و کشورگشایی او توسط جانشینانش در نتیجه تمرکز و توجه آنان به عمران و آبادی، علم، فرهنگ و هنر؛ پیامد این توجه: شکوفایی شهر و شهرسازی در دوره آنان و رونق و رشد شهرهای هرات، شیراز، مشهد و یزد در این دوره.

مهمترین شهرهای عصر تیمور: سمرقند، هرات، شیراز، مشهد و یزد

۲. گروه های اجتماعی

یکی از ویژگیهای اجتماعی دوران فرمانروایی مغولان و تیموریان: دگرگونی نسبی در بافت قومی و جمعیتی ایران پیامدهای اجتماعی و اقتصادی هجوم مغولان بر ایران: ۱. موجب کاهش جمعیت ۲. مهاجرت های گسترده، ۳. تخریب زیرساختهای اقتصادی و فرهنگی ۴. زوال موقعیت اجتماعی ملاکین، عالمان، بازرگانان، دیوان سالاران و خاندان های بانفوذ ۵. ورود جمعیت قابل توجهی از اقوام مغول و غیرمغول به ایران با هجوم مغولان، و تأثیر بر بافت قومی و جمعیتی جامعه ی ایران

عامل مؤثر بر بافت قومی و جمعیتی جامعه ی ایران: ورود جمعیت قابل توجهی از اقوام مغول و غیرمغول به ایران با هجوم مغولان

قشربندی اجتماعی ایران: مانند گذشته

مهمترین اقشار جامعه ایران در عصر مغول تیموری: صرف نظر از سه گونه ی تقریباً متفاوت جامعه ی عشیره ای، روستایی و شهری مبتنی بر شیوه معیشت، تقسیم جامعه ی دوره ی مغول تیموری به دو دسته ی کلی فرادست و فرودست

تقسیم بندی جامعه بر اساس معیشت: سه گونه ی تقریباً متفاوت جامعه ی عشیره ای، روستایی و شهری

گروه فرادست در عصر مغولان: در ابتدای دوره ی مغول، گروه اشراف نظامی متشکل از رؤسای قبایل و فرماندهان سپاه، و برخوردارى ایشان از امتیازات و اختیارات فراوانی. اما با مسلمان شدن مغول ها، به تدریج، افزایش موقعیت و نفوذ اجتماعی بزرگان ایرانی شامل دیوانسالاران، عالمان، اندیشمندان و مشایخ صوفی، تحت حمایت ایلخانان، و تلاش برای مهار زیاده خواهی و خودسری اشرافیت مغول؛ همچنین احترام به بازرگانان و اهل صنعت، حرف و هنر در این دوره

یکی از ویژگیهای نظام اجتماعی عصر مغول تیموری: افزایش نفوذ و موقعیت زنان در عرصه های سیاسی و اقتصادی و برخوردارى خاتونها در کنار خانها، از جایگاهی مهم در میان گروه های فرادست.

۳. نظام حقوقی و قضایی

بنیان قوانین جاری در ایران دوران اسلامی: مبتنی بر دو سرچشمه ۱. شریعت اسلام ۲. عُرْف

محاکم سه گانه: شرع، مظالم و حسبه

قضاوت محاکم سه گانه در ایران اسلامی: براساس قوانین دینی و عرفی

نحوه قضاوت مغولان قبل از مسلمانی: پیش از مسلمانی مغولان؛ عمل بر پایه ی مجموعه قوانینی موسوم به یاسا حل و فصل دعاوی حقوقی آنها در دادگاهی موسوم به یرغو و زیر نظر یرغوچی

اوضاع یاسا پس از مسلمان شدن مغول ها: از رونق افتادن یاسا و سنتهای مغولی تا حد زیادی، اما استمرار برخی از این سنن تا زمان تیموریان و به خصوص استفاده از آن در امور سیاسی و لشکری؛ حتی افتخار تیمور مسلمان، به نسب مغولی خود و سنتهای مغولی و ایجاد مجموعه قوانینی موسوم به تزوکات توسط وی

وضعیت قضاوت در عصر تیموری: استمرار برخی سنن مغولی تا دوره تیموریان و حتی افتخار تیمورمسلمان، به نسب مغولی خود و سنتهای مغولی و ایجاد مجموعه قوانینی موسوم به تزوکات توسط وی؛ اما قرار گرفتن قوانین شرعی و عرفی مبنای زندگی اجتماعی و داوری حقوقی ایرانیان در سراسر عهد تیموریان،

پ (وضعیت اقتصادی

۱. کشاورزی و تجارت

استواری بخش عمده اقتصاد ایران در دوران اسلامی همچون عصر باستان: بر کشاورزی و تجارت

علل کاهش تولید محصولات زراعی و درآمدهای حاصل از کشاورزی پس از هجوم مغولان: ۱. ورود آسیب جدی به فعالیتهای کشاورزی و نظام آبیاری ایران با حمله مغولان و ورود گسترده بیابانگردان همزمان این هجوم و پس از آن به سوی ایران؛ در نتیجه کاهش تولید محصولات زراعی و درآمدهای حاصل از کشاورزی ۲.، بیگانگی مغولان با قواعد زندگی یک جانشینی و از جمله امور کشاورزی

پیامد حمله مغول در بخش کشاورزی: کاهش تولید محصولات زراعی و درآمدهای حاصل از کشاورزی در نتیجهی ورود آسیب جدی به فعالیتهای کشاورزی و نظام آبیاری ایران با حمله مغولان و ورود گسترده بیابانگردان همزمان این هجوم و پس از آن به سوی ایران؛

حاصل خیزترین و آبادترین مناطق ایران قبل از حمله مغول: مناطق ماوراءالنهر و خراسان

پیامد حمله مغول به مناطق ماوراءالنهر و خراسان: ماوراءالنهر و خراسان از حاصل خیزترین و آبادترین مناطق ایران قبل از حمله مغول و خسارت فراوان آنها با تهاجم مغولان در نتیجه ورود آسیب جدی به فعالیتهای کشاورزی و کاهش تولید محصولات زراعی و درآمدهای حاصل از کشاورزی

عوامل مؤثر در بهبود اوضاع کشاورزی در دوره مغولان: ۱. مسلمان شدن مغولان و توجه آنان به فرهنگ ایرانی ۲. نقش فعال دیوان سالاران ایرانی در اداره امور حکومت در نتیجه بهبود وضعیت کشاورزی و کشاورزان

اصلاحات غازان خان در بخش کشاورزی و هدف آن: بخش عمده ای از اصلاحات غازان خان: ۱. اصلاح قوانین مالیاتی، ۲. بازسازی قناتها و شبکه های آبیاری ۳. اصلاح نظام زمینداری، به منظور پیشرفت و رونق فعالیتهای بخش کشاورزی.

اقتصاد شهری و تجاری در عصر مغول و تیموری: وضعیت به مراتب بهتر وضعیت به مراتب بهتر اقتصاد شهری و تجاری برخلاف اقتصاد کشاورزی،

علل توسعه ی تجارت در عصر مغولی و تیموری: یکپارچگی سیاسی و اتحاد سرزمینهای وسیعی در قاره ی پهناور آسیابندبال کشورگشاییهای چنگیز و تیمور در نتیجه فراهم شدن زمینه ی توسعه ی تجارت بین المللی {در واقع از بین رفتن بسیاری از مرزها }

اوضاع تجارت در عصر مغول تیموری: تردد کاروانهای تجاری در مسیرهای زمینی و دریایی در سراسر عهد مغول تیموری؛ در آن دوره، رونق تجارت در مسیر جاده ابریشم و راههای دریایی؛ رفت و آمد از بنادر و جزایر ایرانی در خلیج فارس و دریای مکران (عمان) به هند و چین

پیامد رونق تجارت برای شهرنشینان: برخورداری از زندگی به مراتب بهتر بازاریان و صنعت گران در مقایسه با مردم غیر شهری

پول و مالیات

اوضاع مالیات قبل مغول: پذیرش شیوه های مالیاتی که ترکیبی از سنتهای ایرانی اسلامی بود؛ توسط حکومت های حاکم قبل از مغول بر ایران

اوضاع مالیات در عصر مغول (علت افزایش انواع مالیات پس از ورود مغولان): ۱. گرایش اشرافیت نظامی مغول به بی نظمی و زیاده طلبی ۲. بی توجهی حاکمان مغولی به قوانین اسلامی ۳. بیگانگی حکام مغول با سنتهای ایرانی، در اوایل دوران مغولها، در نتیجه بهم ریختگی نظام مالیاتی و رواج انواع و اقسام مالیاتها

وضعیت مالیات پس از مسلمان شدن مغولها: اصلاح نظام مالیاتی تا حدودی اما ادامه بی نظمی ها؛ پس از آن، بار دیگر توجه بیشتر به اخذ خراج از کشاورزان و تداوم سه گونه ی مالیات کشاورزی، مالیات بازرگانی و مالیات دامی تا پایان عهد تیموریان مهمترین مالیات در عصر تیموری: مالیات کشاورزی، مالیات بازرگانی و مالیات دامی

بکاربردن لقب ایلخان برای حکام مغولی ایران

لیست ایلخانان: دوره نامسلمانی: ۱. هلاکو مؤسس حکومت ایلخانی ۲. اباقاخان ۳. احمدتکودار (درگیری وی با برادرش ارغون) ۴. ارغون خان ۵. گیخاتو خان ۶. بایدو خان دوره مسلمانی: ۷. غازان خان (محمود) ۸. الجایتو (سلطان محمد خدابنده) ۹. سلطان ابوسعید

مهمترین پیامدهای حمله هلاکو: از بین رفتن دو دشمن اصلی حکومت‌های ایرانی اسلامی: ۱. خلافت عباسی ۲. اسماعیلیان؛ جدایی حکومت ایران از خان اصلی مغول و تشکیل حکومتی مستقل

وجود بزرگان ایرانی چون: خواجه نصیرالدین توسی در کنار هلاکوخان و خواجه رشیدالدین فضل الله همدانی در کنار غازان خان تأثیر فراوانی بر ایجاد تحول در فرهنگ مغولی داشت.

محمود غازان: رسمی شدن دین اسلام؛ شروع اصلاحات مختلف در زمینه اقتصادی، کشاورزی و اجتماعی

ادامه جهانگشایی چنگیز توسط تیمور و کشتار وسیع وی

توجه جانشینان تیمور به امور فرهنگی